

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
економіки підприємства
та організації бізнесу
Протокол № 2 від 29.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

АНТИКРИЗОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 «Економіка»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Економіка бізнесу

Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
к.е.н., доцент

Марина МАРТІЯНОВА

Завідувач кафедри
економіки підприємства та
організації бізнесу

Тетяна ВЛАСЕНКО

Гарант програми

Тетяна ВЛАСЕНКО

Харків
2023

ВСТУП

У сучасних умовах підприємства та організації зіштовхнулися з високим ступенем невизначеності розвитку подій і таким несподіваними і як правило негативними впливами зовнішнього середовища на підприємство, змушуючи їх динамічно пристосовуватися до цього впливу. Тому сьогодні антикризовою можливо вважати майже всю виробничо-господарську діяльність підприємства. Треба зауважити, що дотепер, через нерозвиненість наукового передбачення, на кризу підприємство реагує тільки після її появи або коли вже наслідки неможливо ліквідувати.

У даний час антикризове управління застосовується вітчизняними підприємствами в основному в тих випадках, коли криза вже настала та необхідно шукати шляхи її подолання. Однак головна місія антикризової діяльності підприємства полягає в запобіганні кризи, пом'якшенні процесу її перебігу та мінімізації наслідків, в тому випадку, коли її неможливо уникнути. У зв'язку з цим виникає необхідність у підготовці кваліфікованих фахівців, що мають навички вибору оптимальної антикризової стратегії та розробки тактичних заходів щодо її реалізації.

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань і практичних навичок із методології здійснення антикризової діяльності підприємства та розробки антикризової програми підприємства на основі методології і прикладного інструментарію діагностики ймовірності настання банкрутства та розробки заходів щодо його запобігання.

Завданнями навчальної дисципліни є:

Визначати основні складові антикризової діяльності підприємства та елементи системи антикризового управління підприємством; розробляти систему заходів щодо запобігання кризового стану підприємства.

Вміти теоретично грамотно та послідовно виявляти проблеми (кризи) в діяльності підприємства, аналізувати їх причини та можливі наслідки та розробляти заходи щодо запобігання виникнення криз у майбутньому.

Об'єктом навчальної дисципліни виступають види виробничо-господарської діяльності підприємства, майно та ресурси підприємства, персонал підприємства.

Предметом є загальні закономірності функціонування та розвитку підприємства; принципи та методи ведення антикризової діяльності; методи та інструменти антикризового управління діяльністю підприємства.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН2	СК1, СК7
РН7	ЗК8, СК3
РН9	СК1, СК3, СК7
РН11	СК10

де, РН2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

РН7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

РН9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

РН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

СК1. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим компетентності управлінських рішень.

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

СК3. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Розвиток підприємства та необхідність здійснення антикризової діяльності підприємства

Тема 1. Базові теоретичні положення антикризової діяльності підприємства

1.1 Загальні поняття про кризу і кризові явища

Стабільний стан і криза. Функціонування і розвиток організації Кризи у розвитку соціально-економічної системи. Виникнення небезпеки кризи в організації

1.2 Симптоми розпізнавання криз. Виникнення криз

Поняття, основні фактори та ознаки кризових явищ в економіці підприємства. Сканування внутрішньої та зовнішньої середовища підприємства..

Причини криз, що виникають на підприємстві. Зовнішні і внутрішні причини криз. Суб'єктивні та об'єктивні причини виникнення криз. Можливі наслідки криз.

1.3 Види криз

Загальні і локальні кризи. Макро- і мікрокризи. Економічні кризи. Соціальні кризи. Організаційні кризи. Психологічні кризи. Технологічна криза. Закономірні і випадкові кризи. Природні, екологічні і суспільні кризи. Кризи явні і латентні. Загальні та специфічні кризи в розвитку організації. Передбачення, розпізнавання і подолання криз.

Тема 2. Економіко-правові аспекти антикризової діяльності та державне регулювання кризових явищ

2.1 Правове забезпечення антикризової діяльності

Закони та нормативні акти щодо регулювання банкрутства підприємств. Інститут банкрутства. Економічна підсистема запобігання банкрутства. Соціальна підсистема механізму запобігання банкрутства

2.2. Порівняльний аналіз систем регулювання банкрутства в розвинутих країнах та Україні

Основний зміст концепцій регулювання банкрутства в різних країнах. Правові інструменти регулювання банкрутства в різних країнах світу. Система регулювання банкрутства в Україні.

2.2. Державне регулювання кризових ситуацій

Позасудові та судові процедури регулювання банкрутства. Санація підприємства. Порівняльний аналіз судової та позасудової санації. Основні складові плану санації.

Аналітична основа державного регулювання кризових ситуацій. Види державного регулювання кризових ситуацій. Системна криза державного управління. Подолання криз державного управління.

Тема 3. Антикризова діяльність підприємства і діагностика криз

3.1 Відмінні особливості антикризової діяльності

Об'єкт та суб'єкт антикризового управління. Основні постулати антикризової діяльності. Проблематика антикризової діяльності. Головні властивості та особливості системи, процесів і технологій антикризової діяльності.

3.2. Фактори і принципи антикризового управління

Процеси антикризового управління. Ознаки та особливості антикризового управління. Ефективність антикризового управління. Аналіз зовнішніх факторів кризового розвитку.

3.3 Діагностика впливу зовнішніх кризових явищ на роботу підприємства

Аналіз стану підприємства, що знаходиться в кризовій ситуації. PEST-аналіз та SWOT-аналіз. Структурний аналіз економічної діяльності. Основні параметри діагностування. Етапи діагностики криз. Методи діагностики кризи.

Тема 4 Діагностика ймовірності настання банкрутства підприємства

4.1 Поняття і види діагностики банкрутства підприємств

Діагностика банкрутства підприємства. Алгоритм діагностики банкрутства на підприємстві. Аналіз показників платоспроможності підприємства. Аналіз балансу та результатів фінансового стану.

4.2 Методи діагностики банкрутства

Спеціальні коефіцієнти діагностики. Система показників у діагностиці банкрутства. Багатокритеріальні моделі оцінки ймовірності банкрутства. Моделі рейтингової оцінки ймовірності банкрутства. Моделі дискримінантного аналізу. Використання системи неформальних критеріїв у діагностиці банкрутства.

Змістовий модуль 2. Основні складові антикризової діяльності підприємства

Тема 5. Технологія здійснення антикризової діяльності підприємства

5.1. Система контролю і раннього виявлення ознак майбутньої кризової ситуації

Якість управлінських рішень. Технологія розробки управлінських рішень в антикризовій діяльності підприємства. Алгоритм структурно-морфологічного аналізу в технології розробки управлінських рішень. Напрямки діяльності групи фахівців щодо виходу організації з кризової ситуації.

5.2 Управління в кризовій ситуації

Організація робіт по виходу підприємства з кризи. Створення антикризової команди і вироблення плану дій. Аналіз і прогнозування розвитку кризової ситуації. Система прийняття рішень в умовах кризи. Розробка антикризової програми. Узгодження антикризових дій з цілями та місією підприємства. Забезпечення, реалізація антикризових заходів й аналіз наслідків.

5.3. Розробка заходів по фінансовому оздоровленню підприємства

Економічна безпека і гнучкість функціонування підприємства. Стратегічний потенціал як аспект економічної безпеки підприємства. Програма реалізації плану фінансового оздоровлення підприємств. Заходи по реструктуризації підприємств. Типи і види реструктуризації

5.4 Розробка антикризової програми на підприємстві

Зміст антикризової програми. Вихідні дані для використання методики розробки антикризової програми на підприємстві. Побудова схеми аналізу проблем і вибору варіантів рішення для кожної стадії банкрутства. Опис і розрахунок ефективності запропонованих антикризових заходів. Проектування системи моніторингу банкрутства на підприємстві.

Тема 6. Формування антикризової стратегії підприємства

6.1 Особливості антикризової стратегії підприємства

Стратегії запобігання банкрутства. Значущість стратегічного планування антикризової діяльності. Специфічні відмінності стратегій запобігання банкрутства. Етапи формування антикризової стратегії підприємств.

6.2 Вибір базової антикризової стратегії

Постановка мети і вибір моделі поведінки підприємства. Захисна модель поведінки підприємства. Наступальна модель поведінки підприємства. Стратегія виживання. Стратегія розвитку. Стратегія ліквідації. Стратегія перепрофілювання. Формалізація вибору базової стратегії.

6.3 Вибір функціональної антикризової стратегії

Зміст функціональних стратегій запобігання банкрутства. Виробнича стратегія. Фінансова стратегія. Маркетингова стратегія. Стратегія управління персоналом. Інвестиційна стратегія.

Тема 7. Механізми фінансової стабілізації діяльності підприємства

7.1 Сутність фінансової стабілізації

Основні механізми фінансової стабілізації підприємства. Етапи фінансової стабілізації. Оперативний механізм фінансової стабілізації. Зменшення поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань. Збільшення суми грошових активів у поточному періоді.

7.2 Тактичний та стратегічний механізм фінансової стабілізації

Тактичний механізм фінансової стабілізації. Позитивний та негативний грошовий потік. Збільшення обсягу позитивного грошового потоку в майбутньому періоді. Зниження обсягу споживання інвестиційних ресурсів у майбутньому періоді. Стратегічний механізм фінансової стабілізації.

7.3 Напрями мобілізації внутрішніх резервів підприємства

Внутрішні резерви відновлення платоспроможності. Матриця заходів щодо відновлення платоспроможності. Методи реструктуризації заборгованості. Методи пошуку резервів по відновленню платоспроможності підприємства. Структурно-логічний граф пошуку внутрішніх резервів по відновленню платоспроможності підприємства

Тема 8. Вплив людського фактору на ефективність антикризової діяльності підприємства

8.1. Механізми конфліктології в антикризовому управлінні

Функції конфліктів в організаціях. Причини конфліктів, породжених трудовим процесом. Процес розвитку конфлікту. Стратегія попередження конфліктів. Стратегія дозволу конфліктів. Етапи управління конфліктом. Антистресова підготовка персоналу.

8.2. Антикризове управління персоналом організації.

Управління персоналом. Система антикризового управління персоналом. Схема системи управління персоналом великого підприємства. Основні риси антикризової кадрової політики. Принципи управління персоналом. Цілісна

система антикризового управління персоналом. Антистресова підготовка персоналу.

8.3 Роль людського фактору в кризових ситуаціях

Створення антикризової команди (робочої групи) і вироблення ідей. Основні напрямки діяльності антикризової команди. Стимулювання і мотивація ефективності праці працівників. Галузь діяльності менеджера в антикризовому управлінні. Модель менеджера антикризового управління. Дії менеджера в кризовій ситуації.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Семінарське заняття	Симптоми розпізнавання криз в діяльності підприємства
Тема 2. Семінарське заняття	Нормативно-правове забезпечення антикризової діяльності
Тема 3. Практичне завдання 1.	Визначення стадії розвитку кризової ситуації на підприємстві
Тема 4. Практичне завдання 2.	Експрес-діагностика ймовірності настання банкрутства
Тема 5. Практичне завдання 3.	Оцінка ймовірності настання банкрутства за моделлю Бівера
Тема 6. Практичне завдання 4.	Багатокритеріальні моделі діагностики банкрутства. Моделі рейтингової оцінки ймовірності банкрутства
Тема 7. Практичне завдання 5.	Використання неформальних критеріїв в діагностиці банкрутства. Моделі дискримінантного аналізу
Тема 8. Практичне завдання 6.	Оцінка санаційної здатності підприємства. Вибір базової та функціональних стратегій запобігання банкрутства на основі проведеної діагностики

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1 - 8	Вивчення лекційного матеріалу та нормативної бази України
Тема 1 - 2	Підготовка до семінарських занять
Тема 3 - 8	Підготовка до практичних занять
Тема 2, 3, 5, 7	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань
Тема 1 - 8	Підготовка до екзамену

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Антикризова діяльність підприємства» для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних та практичних заняттях передбачено застосування таких методів навчання як: проблемні лекції (тема 1, 3), міні-лекції (тема 2), кейс-технології (тема 2, 3, 4, 5, 6, 7), робота в малих групах (тема 3, 4, 5, 6, 7), аналітичні та синтетичні методи (тема 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8), презентації результатів (тема 4, 6, 7).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (20 балів), експрес-опитування (10 балів); письмова контрольна робота (10 балів), колоквиум (20 балів).

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність «Економіка»
Освітньо-професійна програма «Економіка бізнесу».
Семестр I
Навчальна дисципліна "Антикризова діяльність підприємства"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (15 балів)

1. Об'єктивні кризи виникають внаслідок:

- 1) циклічних потреб модернізації і реструктуризації підприємств;
- 2) несприятливих впливів зовнішнього середовища організації;
- 3) відбивання помилок і волюнтаризму в управлінні.

2. Криза – це ...

3. Подолання криз це процес:

- 1) керований;
- 2) некерований.

4. Управління в кризовій ситуації – це ...

5. Пріоритети механізму антикризового управління:

- а) економія ресурсів, мотивування на антикризові заходи;
- б) песимістичні установки;
- в) інтеграція за цінностями професіоналізму;
- г) корпоративність, пошук і підтримка інновацій.

6. За джерелами виникнення ризику бувають:

- а) фінансові;
- б) власне господарські;
- в) комерційні;
- г) пов'язані з особистістю людини;
- д) зумовлені природними чинниками.

7. Післякризове управління включає:

- а) стратегії, спрямовані на оновлений пошук нових ринкових можливостей;
- б) контроль факторів ризику, своєчасного прийняття рішень;
- в) інноваційні підприємницькі структури;
- г) комплексну мотивацію.

8. Основні фактори, що визначають ефективність антикризового управління:

- а) професіоналізм;
- б) відсутність спеціальної підготовки;
- в) наявність методики розробки ризикованих рішень;
- г) науковий аналіз обстановки, прогнозування;

д) відсутність системи моніторингу кризової ситуації.

9. Розташуйте зміст антикризових планів в порядку їх проведення:

- а) визначення наслідків дій, які здійснюються для подолання кризових ситуацій;
- б) визначення наслідків кризової ситуації та ступінь впливу цих наслідків на діяльність компанії;
- в) підведення підсумків ефективності запропонованих заходів;
- г) визначення меж поширення кризової ситуації;
- д) визначення переліку заходів, які необхідно здійснити при виникненні кризової ситуації.

10. Оцінку підприємства при проведенні діагностики проводять:

- а) реєстратори;
- б) оцінювачі;
- в) ріелтори.

11. До статичної групи належать наступні етапи життєвого циклу організації:

- 1) ріст;
- 2) насичення;
- 3) поріг нечутливості;
- 4) банкрутство;
- 5) ліквідація.

12. Платоспроможність підприємства визначається за допомогою:

- 1) коефіцієнта поточної ліквідності;
- 2) коефіцієнта зношування основних засобів;
- 3) оборотності оборотних коштів;
- г) коефіцієнта абсолютної ліквідності.

13. Проранжувати етапи кризового процесу за Мюллером:

- а) криза ліквідності;
- б) криза стратегії;
- в) криза результатів діяльності;
- г) банкрутство.

14. Післякризове управління включає:

- а) стратегії, спрямовані на оновлений пошук нових ринкових можливостей;
- б) контроль факторів ризику, своєчасного прийняття рішень;
- в) інноваційні підприємницькі структури;
- г) комплексну мотивацію.

15. Кризове управління включає:

- а) стратегії, що знижують наслідки кризових явищ;
- б) антикризові програми;
- в) стабілізація нестійких ситуацій;
- г) стратегії, спрямовані на оновлений пошук нових ринкових можливостей;
- д) ситуаційну мотивацію

Завдання 2 (діагностичне). (10 балів)

Розрахувати за допомогою моделі Бівера ймовірність настання банкрутства підприємства Х, якщо відомо, що:

Чистий прибуток	1439 тис.грн
Довгострокові зобов'язання на кінець періоду	120 тис.грн
Короткострокові зобов'язання на кінець періоду	2990 тис.грн
Сукупні активи	10411 тис.грн
Необоротні активи	6351 тис.грн
Оборотні активи	4060 тис.грн
Власний капітал	7301 тис.грн

Завдання 3 (діагностичне). (15 балів)

АТ "Шлях" маючи у своєму розпорядженні власний капітал вирішило збільшити обсяг своєї господарської діяльності за рахунок залучення позикового капіталу. Однак для одержання коштів підприємству необхідно визначити свою ліквідність на кінець періоду.

Дані фрагменту балансу АТ „Шлях” представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Фрагмент балансу АТ „Шлях”, тис. грн.

Актив	Код рядка	На кінець періоду	Пасив	Код рядка	На кінець періоду
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи			I. Власний капітал		
Усього за розділом I	1095	147590,1	Усього за розділом I	1495	365407,2
II. Оборотні активи			II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		
Запаси	1100	108247,5	Усього за розділом II	1595	3612
Поточні біологічні активи	1110		III. Поточні зобов'язання і забезпечення		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	92780,1	Короткострокові кредити банків	1600	36160,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			Поточна кредиторська заборгованість за:		
за виданими авансами	1130	36468,9	за довгостроковими зобов'язаннями	1610	2528,4
з бюджетом	1135	1141,2	товари, роботи, послуги	1615	42046,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	64293,9	розрахунками з бюджетом	1620	3814,5
Поточні фінансові інвестиції	1160	10982,7	розрахунками зі страхування	1625	1307,7
Гроші та їх еквіваленти	1165	3465,3	розрахунками з оплати праці	1630	2750,4
Витрати майбутніх періодів	1170	1345,8	Доходи майбутніх періодів	1665	63,9
Інші оборотні активи	1190	1982,4	Інші поточні зобов'язання	1690	10607,1
Усього за розділом II	1195	320707,8	Усього за розділом III	1695	99278,7
Баланс	1300	468297,9	Баланс	1900	468297,9

Необхідно визначити: ліквідність балансу підприємства; визначити показники ліквідності АТ „Шлях”.

Зробити висновок, щодо платоспроможності підприємства та можливостей залучення позикових коштів для розширення господарської діяльності.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу протокол № ____ від «__» _____ 20__ р.

Екзаменатор к.е.н., доц. Мартіянова М. П.

Зав. кафедрою д.е.н., проф. Власенко Т. А.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове). (15 балів)

За кожний правильний тест – 1 бал.

Завдання 2 (діагностичне). (10 балів)

2 – правильне представлення та використання методичного апарату (зокрема формул);

6 – розрахунок усіх показників, які входять до моделі Бівера;

2 – наявність висновку щодо рівня ймовірності настання банкрутства;

Завдання 3 (діагностичне). (15 балів)

4 – розрахунок показників ліквідності балансу;

2 – визначення ліквідності балансу;

3 – визначення платоспроможності підприємства;

5 – визначення ймовірності залучення позикових коштів ;

1 – наявність висновку щодо рівня платоспроможності та ймовірності залучення позикових коштів.

Рекомендована література

Основна

1. Глущенко С. В. Антикризове управління на підприємстві: фінансовоорганізаційні аспекти. Конспект лекцій : навч. посіб. / С. В. Глущенко, С. В. Івахненко. – Київ : НаУКМА, 2020. – 92 с. Режим доступу : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f7133c8f-9866-4e80-a53f-422cd3f9799e/content>

2. Смерічевський С. Ф., Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім “Кондор”, 2020. 396 с. Режим доступу : <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/44917>

Додаткова

3. Берест М. М. Діагностика фінансової кризи та формування антикризової фінансової стратегії підприємства / М. М. Берест // Сучасні тенденції розвитку суб'єктів економічної діяльності : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Харків, 25-26 лист. 2021 р.: тези допов. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – С. 5-7. Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27803>
4. Гой В. В., Васильєв О. В. Антикризове управління корпоративними підприємствами: теоретичні аспекти. Ефективна економіка. 2018. № 8. С. 26–34.
5. Гудзь О. Є. Формування стратегії антикризового управління підприємств. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2019. № 2. С. 4–10.
6. Діденко Є. О., Фесюн А. С. Теоретико-методичні засади антикризового управління підприємствами. Економіка та держава. 2018. № 11. С. 90–96.
7. Литовченко О. Ю. Метод аналізу ієрархій як інструмент антикризового фінансового управління підприємством / О. Ю. Литовченко, Т. Б. Кузенко // Економічний аналіз – 2021. – № 31 (4) – С.46-54. Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27858>
8. Марачевська А. Практична цінність антикризового управління підприємством у воєнний та післявоєнний час в Україні. SWorldJournal. 2022. № 13-02. С. 8–13.
9. Москвін Б. Банкрутство як механізм антикризового управління підприємством. Вісник КНТЕУ. 2020. № 2. С. 58–68.
10. Проноза П. В. Забезпечення фінансової стабільності в умовах глобальних викликів: навчальний посібник [Електронний ресурс] / П. В. Проноза, І. М. Чмутова, М. М. Берест. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – 203 с. Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/28181>
11. Проноза П. В. Системи підтримки прийняття антикризових фінансових рішень [Електронний ресурс] : навч. посіб. / П. В. Проноза, С. В. Лелюк. - Електрон. текстові дан. (16,4 МБ). - Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. - 116 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 106-116. Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21442>
12. Шаранов Р.С. Алгоритм антикризового управління підприємства. Центральнoукраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2021. № 6(39), 288–296. Режим доступу : [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6\(39\).288-296](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.6(39).288-296)

Інформаційні ресурси

11. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу до файлу: www.rada.gov.ua
12. Нормативні Акти України. – Режим доступу до сайту: <http://www.nau.kiev.ua>
13. Сайт ПНС ім. С. Кузнеця. Методичне забезпечення з навч. дисципліни «Антикризова діяльність підприємства» [Електронний ресурс] / М. П. Мартіянова – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=4014>